

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

«VI ҚАБДОЛОВ ОҚУЛАРЫ»

АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ

24 ЖЕЛТОҚСАН 2013 ЖЫЛ

**СБОРНИК МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

«VI КАБДОЛОВСКИЕ ЧТЕНИЯ»

24 ДЕКАБРЯ 2013 ЖЫЛ

**PROCEEDINGS
OF INTERNATIONAL
SCIENTIFIC-THEORETICAL CONFERENCE
«VI KABDOLOV'S READINGS»**

2013 DESEMBER, 24TH

Алматы 2013

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

«VI ҚАБДОЛОВ ОҚУЛАРЫ»

атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция
материалдарының жинағы
24 желтоқсан 2013 жыл

СБОРНИК

международной научно-теоретической конференции

«VI КАБДОЛОВСКИЕ ЧТЕНИЯ»

24 декабря 2013 год

Proceedings
of International scientific-theoretical conference

«VI KABDOLOV'S READINGS»

2013 Desember, 24th

Алматы
«Қазақ университеті»
2013

УДК 821.512.122.0

ББК 83.3(5Қаз)

Қ13

Жауапты редактор

Қ.Әбдезұлы

Құрастырушылар:

А. Темірболат, П. Бисенбаев

VI Қабдолов оқулары/ құраст.: А.Темірболат, П. Бисенбаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. –

ISBN 978-601-04-0389-5

УДК 821.512.122.0

БК 83.3(5Қаз)

«Қабдолов оқулары» деген атпен өтетін дәстүрлі халықаралық ғылыми-теориялық конференция әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде биыл алтыншы рет өтіп отыр. Қазақ әдебиетінің тарихы және теориясы кафедрасының ұжымы шығарып отырған бұл жинаққа шетелдік және отандық белгілі ғалымдар мен докторанттардың, магистранттардың зерттеулері еніп отыр.

Жинақ әдебиеттанушы мамандарға, жоғарғы оқу орындары студенттері мен аспиранттарына, жалпы сөз өнерін қадірлейтін оқырманға арналған.

ISBN 978-601-04-0389-5

© Темірболат А., Бисенбаев П., 2013

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2013

<i>A.Zhaparova, Department of Translation Theory and Methodology, KazNU</i> Composer Abay Kunanbayev	51
<i>А. Жалымбетова, Филология, әдебиеттану және әлем тілдері факультеті қазақ әдебиетінің тарихы және теориясы кафедрасының 2 курс магистранты.</i> Роза Мұқанова әңгімелеріндегі өнер тақырыбы	53
<i>А.А. Касенова, Жамбыл облысы Т.Рысқұлов ауданы Б.Момышұлы атындағы шағын орталықты орта мектебінің қазақ тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімі</i> Әдебиет пәнінде оқытудың инновациялық технологияларын пайдалану	56
<i>А.О. Бейсбаева, Жамбыл облысы, Т.Рысқұлов ауданы, Қ.Сұлтанбеков атындағы орта мектеп қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі</i> Жаңашылдықтың мәні және оның қажеттілігі.....	60

Поэмадан ақын дәуірінің тыныс-тіршілігі анық байқалады. Шығарма лирикалық мезеттердің молдығымен ерекшеленеді. Лирикалық ғазалдардың поэма мәтінімен астасып келетінін Физулиге дейінгі нұсқалардан да көруге болады. Алайда Физулиде лириканың ғазалдар шығарманың күллі идеялық-көркемдік өзегін күшейтуге қызмет етеді.

Физули поэмасы автордың көзінің тірісінде-ақ кеңінен тарап, көпшілікке мәлім болды. Түркі тілді әдебиет өкілдерінің ішінде оған еліктегендер де аз болған жоқ. Бертельс Физулидің «Ләйлі-Мәжнүніндегі» өлең оралымдары мен айшықтары, тіл байлығы Низами поэмасынан бір де кем түспейтінін айтады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Алиев Г.Ю. Амир Хосров Дехлеви и его хамсе. – Москва, 1975.
2. Бертельс Е.Э. Низами и Джами. Избранные труды. – Москва, 1965.
3. Гулиев А.Ч. Джами. – Баку, 1965.
4. Бертельс Е.Э. Низами и Физули. Избранные труды. – Москва, 1962.

*A.Zhaparova, Department of Translation
Theory and Methodology, KazNU*

COMPOSER ABAY KUNANBAYEV

Abay Kunanbayev (1845-1904) was born in East Kazakhstan Province. Abay Qunanbayuli is a great Kazakh poet, thinker, founder of the modern Kazakh written literature, philosopher, translator, composer, public figure, cultural reformer. He was named Ibrahim, he soon was given the nickname Abay by his grandma Zere, the following name stuck him for the rest of his life and not only. Abay Kunanbayev is a poet, enlightener, founder of written Kazakh literature, progenitor of Kazakh literary language, philosopher, composer, translator, public figure. Paramount importance of his work belongs to The Book of Words (Qara sozderi), where he motivates, encourages his nation to be educated, well-disciplined, kind-natured. His poems include «Black of my eye», «Summer», «Through windless night the glinting moon», «Winter» and so forth. The Book of Words is philosophical tractate, ethnic work. This is artistic, stylistically done text in prosaic form. This is immediate and unaffected appeal to a reader, straight talk- interview, life philosophy. If we take European tradition, this is genre of maxim, epigram, aphorism, and colloquy. Essentially, the Book of Words is confession.

In poetic compositions Abay put forward current and needful problems of Kazakh nation - social, public, moral. His poems filled with huge philosophical meaning and civil speech, which were addressed for combat against oppression, ignorance. As a poet-innovator Abay redounded confirmation of poem genre in poem genre. The plots of "Masgut", "Iskander" were based on peculiar reconsidered motive of East classical literary. Abay's considerable contribution to artistic prose development was The Book of Words and Edification Words, where many historical, pedagogical and law problems were touched and spoken, public-political views of Abay were expressed there. Their distinctive features are penetration, intonation confidentiality, language figurativeness and picturesqueness. Secret, concealed, innermost poet thought about civic duty, meaning of life, everything was directed to young generation.

Musical heritage of Abay places special place in the history of Kazakh National Art. Abay's musical talent and bestowal is formed on folklore, national base and found its reflection in melodious lyrical songs, expressed poet's attitude and disposition, his soul spirit. Abay's songs

«Kozymnin karasy», «Ne izdeisin konilim», «Aittym salem, Kalamkas», «Tatiananyn khati» and others introduced new melodious rhythms, new principles of expressive tools using of the native language into the folk song creative activity. Abai was an innovator, enriching the rhythmic and intonational order of folk music with the help of his skill and art. Abai's verse has served as lyric for the songs and romances of the composers M.Tulebaev, S.Mukhamedjanov, G.Zhubanova, M.Koishibaev, N.Tlendiev, N.Mendygaliyev.

Influential Eastern poets and scientists, adhered humanistic ideas like Firdausi, Alisher Navai, Nizami, Fizuly, Ibn Sina (Avicenna) and many others, Russian Classics' works, throughout them European Literature, in general, influenced on Abay's world view formation. Abay translated Alexander Pushkin, Ivan Krylov's fables, Mikhail Lermontov, Shakespeare, Johann Wolfgang von Goethe, Byron. "Karangy tunde tau kalgyp" translated by Abay, later on became folk song. The author of the poem is Goethe «Wanderers Nachtlied», Lermontov made this poem appeared in Russian verse, in half a century time, Abay transferred its contents into Kazakh language.

The next top, peak of his songs belongs to the song "Through windless night the glinting moon".

Through windless night the glinting moon
Illuminates in flowing waves
The village nestled in the vale
Where crests the overflowing stream
The thick-trunked, bare-branched tree
speaks in whispers to itself-
don't you see the bustling earth
Turning its face green again?

Abay created approximately 170 poems, 56 translations, long poems, The Book of Words. Abay was talented and original composer. He composed about 20 melodies, which are still distinguished and popular in present time. Onto some of his poems Abay made music, the song based on his poems became nation song.

"Black of My Eye"

Black of my eye
Frame of my mind
Drink never dry
Love of my Life
Parting is winter, your absence is sorrow
I wish to stay until the morrow
Between your fair arms
when the nightingale sings, 'Terrow'
The corners of your eyes
sparkle and they glisten
when you speak your solid words
everyone will listen
Black of my eye
Frame of my mind
Drink never dry
Love of my Life.

As Victor Hugo said "Music expresses that which cannot be put into words and that which cannot remain silent", or "Without music, life would be a mistake", told by Friedrich Nietzsche. If we listen to Clara Schumann, who emphasized that "Composing gives me great pleasure... there is nothing that surpasses the joy of creation, if only because through it one wins hours of self-forgetfulness, when one lives in a world of sound." Abay was great in everything he did, in music, literature, translation, poems. He is genius. He is the only one and nothing can be added else more.